

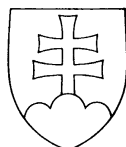
SLOVENSKÁ INŠPEKCIA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Inšpektorát životného prostredia Banská Bystrica

Jegorovova 29B, 974 01 Banská Bystrica

Číslo: 9129/46/2020-42790/2020

Banská Bystrica 15.12.2020

ROZHODNUTIE

Slovenská inšpekcia životného prostredia – Inšpektorát životného prostredia Banská Bystrica, (ďalej len „Inšpekcia“) ako príslušný orgán štátnej správy vo veciach v oblasti prevencie a manažmentu introdukcie a šírenia invázných nepôvodných druhov podľa § 7 ods. 1 písm. b) a § 9 písm. c) a písm. d) zákona č. 150/2019 Z. z. o prevencii a manažmente introdukcie a šírenia invázných nepôvodných druhov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 150/2019 Z.z.“),

nariaduje

účastníkovi konania:

**Rímskokatolícka cirkev Biskupstvo Rožňava, Námestie Baníkov 46/20,
Rožňava, PSČ 048 01, IČO: 00 179 108**

vykonať opatrenie na zabezpečenie plnenia povinnosti podľa § 9 písm. d) v nadväznosti na § 16 ods.15 zákona č. 150/2019 Z. z., ktorou je:

- povinnosť vlastníka alebo správcu pozemku, odstraňovať zo svojho pozemku invázne nepôvodné druhy uvedené v národnom zozname alebo v zozname Európskej únie okrem druhov podľa § 3 ods. 3 a 4 zákona č. 150/2019 Z. z. a starať sa o pozemok tak, aby sa zamedzilo ich šíreniu; ak je pozemok v užívaní inej osoby, ako je vlastník alebo správca pozemku, tieto povinnosti má užívateľ pozemku.

Termín: trvale

O d ô v o d n e n i e

Dňa 17. 09. 2020 vykonala Slovenská inšpekcia životného prostredia, odbor inšpekcie biologickej bezpečnosti Inšpektorátu životného prostredia Banská Bystrica štátny dozor na parcele registra C: 2114/13 k. ú. Rožňava, na parcele registra C: 2086/248 k. ú. Rožňava a na parcele registra C: 1866/650 k. ú. Rožňava, ktorých vlastníkom je kontrolovaná osoba Rímskokatolícka cirkev Biskupstvo Rožňava, Námestie Baníkov 46/20, Rožňava, PSČ 048 01, IČO: 00 179 108 (ďalej len „Rímskokatolícka cirkev, Biskupstvo Rožňava“ alebo „účastník konania“) podľa zákona č. 150/2019 Z.z.

Vykonaným štátnym dozorom inšpekcia zistila výskyt nepôvodného invázneho druhu *Solidago canadensis* (zlatobyľ kanadská) na parcele registra C: 2114/13 k. ú. Rožňava a na parcele registra C: 2086/248 k. ú. Rožňava, ktorých vlastníkom je Rímskokatolícka cirkev, Biskupstvo Rožňava. Parcela registra C: 1866/650 k. ú. Rožňava bola v čase vykonania štátneho dozoru pokosená. Inšpekcia dňa 17. 09. 2020 zistila, že účastník konania sa nestaral o pozemky, ktorých je vlastníkom primerane okolnostiam, teda tak, aby sa zamedzilo šíreniu nepôvodných inváznych druhov rastlín. Výsledkom štátneho dozoru je Protokol č.46/23/20/ID-P č. konania: 8110/46/2020-30131/2020. Účastník konania sa k zisteniam štátneho dozoru nevyjadril. Inšpekcia dňa 24. 09. 2020 skončila štátny dozor oznámením č. konania: 8110/46/2020-31177/2020.

Dňa 09.11.2020 bolo Rímskokatolíckej cirkvi, Biskupstvu Rožňava doručené oznámenie o začatí správneho konania o opatrení na nápravu, pretože:

I.

Invázne druhy rastlín majú vlastnosti, ktoré vyžadujú celospoločenský systematický a koordinovaný postup ich odstraňovania a prevencie ich šírenia:

- majú rýchly vegetatívny rast juvenilných a reprodukčne dospelých jedincov,
- majú dlhé obdobie kvitnutia a tvorby plodov,
- formujú dominantné porasty v štádiu semenáčikov,
- majú schopnosť prežívať nepriaznivé obdobia (sucho, záplavy),
- sú odolné voči stresom,
- majú dobré reprodukčné vlastnosti (vegetatívne rozmnožovanie pomocou podzemkov, hlúz; generatívne – tvorba veľkého množstva semien, vysoká klíčivosť semien, klíčiace semená nemajú zvláštne nároky na prostredie),
- majú účinné mechanizmy rozširovania a
- sú schopné rásť na rôznych typoch stanovíšť.

Súčasne, invázne druhy majú veľmi málo prirodzených nepriateľov (predátorov, parazitov, chorôb). Preto na ich odstránenie je potrebný cielený ľudský zásah. Rovnako je aj potrebné voliť také postupy v starostlivosti o životné prostredie, ktoré nepodporujú šírenie inváznych druhov. Rýchly nástup nepôvodných druhov a postupné získanie ich dominantného postavenia v rastlinnom spoločenstve je významnou mierou umožnený narušovaním povrchu pôdy (disturbancia). Disturbancia môže byť aj prirodzeného charakteru (erózia, záplavy, oheň a pod.), v súčasnosti však výrazne prevládajú antropogénne disturbancie ku ktorým napríklad patria úpravy tokov narušujúce pôvodné brehové porasty, používanie ťažkej mechanizácie pri výstavbe ciest, vytváraní cestných rigolov, priekop a pod..

Vzhľadom na to, že invázne druhy rastlín majú vďaka svojim vlastnostiam vysokú konkurenčnú schopnosť voči ostatným druhom rastlín a úspešne potláčajú ich rast a sú to nepôvodné druhy, teda druhy s prirodzeným alergickým potenciálom pre tunajších obyvateľov, je v záujme všetkých obyvateľov vykonať opatrenia proti šíreniu každého invázneho druhu.

Okrem zdravotných rizík a environmentálnych dosahov na prírodu, prináša šírenie inváznych druhov rastlín aj ekonomické a hospodárske straty a následne zvýšené náklady na odstránenie dôsledkov ich šírenia. Príklady (aj) ekonomických dôsledkov:

- Poškodzovanie dlažieb, asfaltových povrchov ciest, ich obrubníkov a pod. prerastaním inváznyimi rastlinami.
- Hustota porastov inváznych rastlín bráni vykonávať rôzne činnosti človeka (znemožňujú optimálny prístup verejnosti, napr. k brehom riek, do lesných porastov, na poľnohospodárske pozemky, na miesta oddychu, rekreácie a pod.).
- Na okrajoch ciest a železničných tratí znižujú prehľadnosť a nepriaznivo ovplyvňujú bezpečnosť premávky.

II.

Na mieste vykonania štátneho dozoru - parcela registra C: 2114/13 k. ú. Rožňava a parcela registra C: 2086/248 k. ú. Rožňava bol zistený výskyt invázneho druhu rastliny, zlatobyľ kanadská.

Zlatobyľ kanadská (*Solidago canadensis*) a jej veľmi podobná Zlatobyľ obrovská (*Solidago gigantea*)

Opis rastliny

Trváce statné, až 250 cm vysoké byliny, s rozkonárenými podzemkami. Stredné byľové listy 10-15 krát dlhšie ako široké. Drobné zlatožlté kvety tvoria úbory s priemerom 3,8 – 8,5 mm, usporiadané v rozložitej metline. Kvitnú od augusta do októbra. Plodom je nažka. Zlatobyľ obrovská (*Solidago gigantea*) má byľ pod zloženým súkvetím (metlinou úborov) holú; zlatobyľ kanadská (*Solidago canadensis*) chlpatú.

Spôsob rozmnožovania:

Zlatobyľ obrovská aj zlatobyľ kanadská sa rozmnožujú semenami (generatívne rozmnožovanie), ktoré dozrievajú hneď po odkvitnutí. Dobré klíčia aj za nepriaznivých podmienok. Rozmnožujú sa aj vegetatívne pomocou podzemkov, ktoré sú dlhé a rýchlo sa rozrastajú.

Spôsoby rozširovania:

Semená sa rozširujú pomocou vetra; sú opatrené vencom dlhých chlpcov, ktoré slúžia k tomuto účelu. Podzemky rozširuje voda (najmä pri záplavách). K rozširovaniu môže prispieť aj človek, ak zeminu, v ktorej sa nachádzajú semená alebo úlomky podzemkov, premiestni na iné stanovište.

III.

Pred realizáciou opatrení spojených s potláčaním výskytu, alebo odstraňovaním (eradikáciou) invázneho druhu je vždy nevyhnutné dopredu zistiť nasledujúce skutočnosti:

- vlastnícke vzťahy konkrétnej lokality, prípadne správcu lokality,
- či sa v lokalite nachádzajú osobitne chránené časti prírody a krajiny (územia, druhy, biotopy),
- prírodné charakteristiky konkrétnej lokality - členitosť terénu, prístupové cesty, typ pozemku – najmä jeho situovanie na lesnom alebo poľnohospodárskom pozemku, v

případe chránených území – stupeň ochrany, spôsob využívania pozemku v minulosti i v súčasnosti,

- rozšírenie druhu na lokalite tzn. plošný rozsah územia, na ktorom sa odstraňovanie bude uskutočňovať,
- početnosť, t.j. či je výskyt druhu/ov jednotlivý, skupinový, masový, plošná monokultúra a pod.. Pri ojedinelom výskyte je potrebné zistiť ohnisko odkiaľ sa druh (druhy) do územia šíria,
- biologické vlastnosti druhov uvažovaných na likvidáciu a ich ekologické nároky,
- spôsob rozmnožovania,
- riziká prichádzajúce do úvahy pri ničení - zdravotná bezpečnosť, blízkosť vodných biotopov, prítomnosť ďalších osobitne chránených alebo ohrozených druhov rastlín a živočíchov a biotopov,
- spôsob realizácie a odbornosť dodávateľa vykonávaných opatrení,
- časovú a hierarchickú postupnosť plánovaných opatrení.

IV.

Odstránenie invázných nepôvodných druhov rastlín sa musí uskutočniť v súlade s vyhláškou Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 450/2019 Z. z., ktorou sa ustanovujú podmienky a spôsoby odstraňovania invázných nepôvodných druhov (ďalej len „vyhláška č. 450/2019 Z. z.“).

Vo všeobecnosti je pri odstraňovaní invázných rastlín potrebné brať do úvahy aký majú spôsob rozmnožovania a do akej biologickej skupiny patria, početnosť na lokalite, charakter a situovanie stanovišťa, ohrozenosť a veľkosť lokality, fázu rastu rastliny a ďalšie biologické vlastnosti druhu. Je potrebné ich odstraňovať hneď v počiatočnom štádiu ich výskytu na lokalite, keď je ich odstraňovanie najefektívnejšie. Pri druhoch rozmnožujúcich sa aj generatívnym spôsobom je potrebné zrealizovať zásah pred alebo v čase kvitnutia druhu, zásadne pred začiatkom tvorby semien.

Metódy odstraňovania *Solidago canadensis* aj *Solidago gigantea* sú vykopávanie, vytrhávanie, aplikácia horúcej pary, kosenie a mulčovanie, pastva, orba, chemický spôsob alebo kombinovaný spôsob odstraňovania.

Všeobecné zásady odstraňovania invázných druhov rastlín:

Mechanický/fyzikálny spôsob odstraňovania sa uplatňuje najmä pri ojedinelom alebo maloplošnom výskyte druhu na lokalite alebo pri výskyte druhu vo vodných tokoch, v ochranných pásmach vôd alebo v chránených územiach, kde nie je možné použiť chemický alebo kombinovaný spôsob.

Chemický spôsob odstraňovania sa uplatňuje pri veľkoplošných výskytoch druhu, teda až vtedy, ak je výskyt invázneho nepôvodného druhu rozsiahly a mechanický spôsob odstraňovania by už bol neefektívny, časovo a finančne náročný. Pri aplikácii herbicídov je potrebné zvážiť negatívny vplyv na okolité druhy, zvlášť na vodné organizmy. Použitý herbicíd musí byť zvolený tak, že nespôsobí úhyn vodných organizmov v okolí jeho aplikácie. Na odstránenie rastlín možno využiť autorizované prípravky na ochranu rastlín (herbicídy),

ktoré sú účinné pre príslušnú biologickú skupinu rastlín, zvyčajne je potrebné vykonať opakovanú aplikáciu po ďalšom vzídení nových jedincov. Pre zvýšenie účinnosti je vhodná aj kombinácia mechanického a chemického spôsobu, resp. viacerých spôsobov odstraňovania.

Kombinovaný spôsob odstraňovania sa uplatňuje tam, kde je chemický spôsob odstraňovania povolený a z akýchkoľvek dôvodov mechanický spôsob odstraňovania nepostačuje. Kombinovaný spôsob odstraňovania nie je vhodný pre druhy, ktoré sa vyskytujú na vodných plochách a rozmnožujú sa aj vegetatívne. Pri mechanickom odstraňovaní uvedených druhov môže dôjsť k fragmentácii rastlín a ich rozšíreniu na nové plochy.

Pri všetkých druhoch však platí, že mechanické odstraňovanie musí byť uskutočňované dôsledne, pretože nedôsledné mechanické odstraňovanie je bez použitia ďalších metód neúčinné a zvyšuje sa ním nebezpečenstvo ďalšieho rozširovania rastlín, takže v konečnom dôsledku môže byť mechanické odstraňovanie najmenej vhodným spôsobom zásahu. Odlomené časti podzemkov, ponechané na mieste alebo vo vitálnom stave premiestnené na iné miesto, môžu veľmi ľahko regenerovať a nekontrolovateľne sa šíriť alebo opakovaným nesprávnym kosením môže dôjsť k zhusteniu porastu a rozšíreniu lokalít s výskytom invázných rastlín.

Konkrétne metódy odstraňovania invázných druhov rastlín:

Kosenie a mulčovanie porastov je spôsob odstraňovania, ktorý ak sa použije, tak treba uskutočňovať v 14 dňových intervaloch po celú dobu vegetačnej doby. Rastliny tak nestačia vytvoriť dostatok zásobných látok a postupne slabnú. Zásah je nutné uskutočňovať každoročne, kým sa objavujú nové výhonky a opakovane počas sezóny. Porast je potrebné pokosiť alebo pomulčovať pred kvitnutím rastlín.

Na malých plochách s ojedinelým výskytom inváznej rastliny (napr. v okrasných záhradách) sa odporúča uskutočniť **vykopávanie a vytrhávanie**.

Vykopávanie je vhodné realizovať v čase, keď je pôda primerane vlhká a rastliny sa ľahko vyberajú. Pri vegetatívne sa rozmnožujúcich druhoch je potrebné výkop realizovať tak, že v pôde nezostanú zvyšky koreňov, z ktorých je rastlina schopná regenerovať. Pri vegetatívne sa rozmnožujúcich druhoch je vhodné tento spôsob realizovať rýľovými vidlami, pretože použitím rýľa, lopaty alebo motyky sa zvyšuje riziko odrezania častí koreňov vedúce k obnoveniu rastu. Pri semenáčikoch vegetatívne sa rozmnožujúcich druhov je potrebné tento spôsob realizovať čo najskôr po zistení výskytu na predchádzanie rozrastaniu koreňového systému a uľahčenie vykopávania. Pri starších jedincoch vegetatívne sa rozmnožujúcich druhov je potrebné tento spôsob realizovať v období od začiatku kvitnutia až do plného kvitnutia, kedy by regenerácia z náhodne ponechaných častí koreňov mala byť najslabšia. Pri generatívne sa rozmnožujúcich druhoch je potrebné tento spôsob realizovať pred alebo v čase kvitnutia, zásadne pred začiatkom tvorby semien. Pri druhoch v okolí vodných tokov alebo druhoch rastúcich priamo v nich je potrebné vyberať jednotlivé rastliny zo substrátu tak, že nedôjde k odlomeniu ich častí, ktoré sú schopné regenerovať a zakoreniť.

Vytrhávanie je vhodné na odstraňovanie semenáčikov rastlín a mladých rastlín, najvhodnejšie v čase, keď je pôda primerane vlhká, keď sa rastliny ľahko vyberajú. Pri vegetatívne sa

rozmnožujúcich druhoch je potrebné vytrhávanie vykonať tak, že v pôde nezostanú zvyšky koreňov, z ktorých je rastlina schopná regenerovať.

Orba sa môže využiť v tých prípadoch, ak sa invázne druhy vyskytujú na plochách s trvalým trávny porastom alebo na opusteniskách, kde sa plocha plánuje využiť iným spôsobom či v inej kultúre (napr. premena na ornú pôdu a pod.). Ak sa využije na poľnohospodársky využívaných stanovištiach, porast je potrebné porať v období pred kvitnutím a po orbe je nevyhnutné osiať plochu konkurenčne silnejšími druhmi, ako ozimná raž alebo jačmeň jarný. Orbou sa súbežne ničia semenáčky, mladé i dospelé jedince rastlín. Po orbe sa vyžaduje odstrániť podzemné orgány rastlín (aspoň tie, ktoré ostali v blízkosti povrchu) a následne je nutné osiať plochu konkurenčne silnejšími druhmi. Napríklad, ak sa zásah vykonal na ornej pôde, je možné použiť ako osivo ozimné druhy obilovín. Tento spôsob je možné tiež využiť na úpravu opustenísk a nevyužívaných plôch v intravilánoch, ale i extravilánoch obce, na tzv. poľných, lúčnych alebo mestských úhoroch. Upozornenie: Pri zemných prácach spojených s presunom zeminy nesmie dochádzať k narušeniu podzemných častí rastlín a ku ich transportu na nové lokality.

Aplikácia horúcej pary - ošetrovanie porastov prístrojmi na aplikáciu horúcej pary sa realizuje v období pred kvitnutím druhu, v prípade *Solidago canadensis* aj *Solidago gigantea* je potrebná aplikácia viackrát ročne ako alternatíva kosenia.

Pastva ovcami alebo hovädzím dobytkom je vhodná na lokalitách s hromadným výskytom druhov vo vegetatívnej fáze. Pastva rastliny úplne nezničí, len potlačí ich rast. Pastva však má svoje opodstatnenie, pretože aspoň čiastočne sa ňou znižuje hustota výskytu inváznych druhov. Pomocou nej sa znižuje najmä celková vitalita jedincov, obmedzuje reprodukcia, čo v konečnom dôsledku vedie k zníženiu početnosti jedincov. Pri pastve sa udupávaním môžu poškodiť aj koreňové krčky, čo má v konečnom dôsledku negatívny dopad na celé rastliny.

Ak nie je možné zabezpečiť dôsledné mechanické odstraňovanie, je potrebné kombinovať ho s chemickým spôsobom likvidácie, postupom podľa návodu výrobcu. **Okrem návodu výrobcu je potrebné vždy dodržiavať nasledujúce zásady:**

1. Vždy je potrebné rešpektovať bezpečnostné hľadiská, pretože pri nesprávnej aplikácii môžu niektoré z chemických prípravkov nepriaznivo vplyvať na okolitú vegetáciu a na niektoré ďalšie zložky životného prostredia a tiež môžu ohroziť aj zdravie osoby, ktorá aplikáciu vykonáva.
2. Postrek sa nesmie použiť na osobitne chránené druhy a biotopy.
3. Postrek sa nesmie vykonávať na silne zaprášené rastliny (nie po dlhom období sucha).
4. V deň postreku nesmie pršať, ani sa schyľovať k dažďu, a to ani podľa predpovede počasia, ktorú na svojom webovom sídle www.shmu.sk zverejňuje Slovenský hydrometeorologický ústav, pretože po aplikácii herbicídu nesmie dôjsť k jeho zmytiu výrobcom predpísaný čas.
5. Je potrebné dbať, aby počas postrekovania fúkal mierny vietor, pretože pri absolútnom bezvetří môžu koncentrované výpary negatívne vplyvať aj na okolitú vegetáciu.
6. Po aplikácii na pasienkoch a lúkach musí byť dodržaná ochranná lehota 21 dní, kedy sa nesmie porast využívať.

Zásah je potrebné opakovať minimálne nasledujúci rok (podľa zostarnutia porastu a mohutnosti koreňového systému). Pri práci s herbicídom je potrebné dodržiavať zásady pre

prácu s jedmi a nepoužívať ho v blízkosti vodného zdroja. Pred postrekom je vhodné odstrániť staré odumreté byle z minulého roka (použitím krovinorezu). Najúčinnnejšie obdobie použitia herbicídu je začiatok vegetačného obdobia, keď sú dostatočne rozvinuté listy a rastliny nie sú veľmi vysoké; druhú aplikáciu urobiť v čase, keď rastliny dosahujú výšku približne 20 cm, ak je vyššia, praktická aplikácia je už náročná. V prípade, že poveternostné podmienky nedovoľujú postrek pred dorastením do výšky 1 –1,5 m, možno rastliny pokosiť tesne nad zemou krovinorezom. Približne po 7 týždňoch možno potom aplikovať herbicíd. Väčšina vyrábaných chemických postrekov zasahuje celé rastliny vrátane koreňového systému (chemický prostriedok sa dostane cievnyimi zväzkami až do koreňa rastliny), nepôsobí však na pôdnu zásobu semien.

Upozornenie ku chemickému a kombinovanému spôsobu odstraňovania:

Pri chemickom aj kombinovanom spôsobe odstraňovania sa musia dodržať ustanovenia zákona č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarmi v znení neskorších predpisov a vyhlášky Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 488/2011 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o zásadách a opatreniach na ochranu zdravia ľudí, zdrojov pitnej vody, včiel, zveri, vodných a iných necieľových organizmov, životného prostredia a osobitných oblastí pri používaní prípravkov na ochranu rastlín a ustanovenia zákona č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v účinnom znení.

Odporúčania odborníkov z Centra biológie rastlín a biodiverzity Slovenskej akadémie vied:

Pri odstraňovaní zlatobýľ odporúčame metódy odstraňujúce celú rastlinu, t. j. vytrhnutie, príp. vykopávanie jednotlivých bylí (trsov) aj s podzemkami a koreňmi, ktoré sú najúčinnnejšími spôsobmi ich eliminácie. Vytrhnutie bylí je potrebné opakovať v závislosti od dorastania nových bylí: zväčša počas viacerých rokov.

Menej účinnými spôsobmi ich odstraňovania sú metódy, keď v pôde ponechávame podzemné časti a eliminujeme len nadzemné časti rastliny: aplikácia horúcej pary, kosenie, mulčovanie, pastva. Pri týchto metódach je potrebné zabezpečiť, aby sa používali opakovane, viac ráz do roka a počas viacerých rokov, nakoľko po prvotnom zásahu odstránenia nadzemnej časti invázne rastliny spravidla reagujú zvýšením vetvenia podzemkov, čím sa zahusťuje existujúci porast a trs (polykormón) rastliny sa rozrastá do okolia. Pokiaľ sa teda tieto zásahy nerobia opakovaním namiesto potlačenia dochádza naopak k zväčšeniu porastu invázných rastlín.

Orbu odporúčame len na miestach silno pozmenených inváznymi rastlinami, kde sa už nenachádzajú cennejšie pôvodné rastliny, nakoľko pri orbe dochádza k zničeniu väčšiny, ako invázných, tak aj pôvodných rastlín. Ak je na lokalite invázných jedincov málo, pri orbe vzniká riziko, že sa úlomky ich podzemkov roznesú do väčšej plochy ako bol pôvodný porast a tým dôjde k zväčšeniu porastu invázných rastlín.

Mulčovanie nie je optimálnou metódou odstraňovania zlatobýľ, nakoľko pri ňom dochádza k zabíjaniu veľkého množstva hmyzu a podrvené rastliny zostávajúce na lokalite túto obohacujú o dusík a tak podporujú rast najmä invázných rastlín.

Aplikácia herbicídov

Pri odstraňovaní zlatobýľ, resp. invázných rastlín všeobecne, neodporúčame aplikovať chemické postreky herbicídmi, ktoré zaťažujú životné prostredie. Majú negatívny vplyv nielen na pôvodné rastliny, ale aj na postriekané drobné živočíchy a pôdne mikroorganizmy. Herbicídne chemické prípravky sa navyše dostávajú do povrchových aj podzemných vôd a šíria sa do okolia.

Herbicídne prípravky pri odstraňovaní invázných rastlín odporúčame aplikovať len dvomi spôsobmi: (a) priamym nanášaním (potieraním štetcom) na rezné plochy býľ (kmeňov) po výruboch alebo (b) priamou injekciou (vpichovaním) do býľ invázných rastlín. Takýto spôsob odstraňovania je efektívny pri drevinách, pri bylinách ho síce možno použiť, nie je to však efektívny spôsob odstraňovania.

Podporné opatrenia pri eliminácii invázných rastlín

Pri odstraňovaní invázných rastlín na väčších plochách je vhodné po prvých elimináciách invázných rastlín zároveň tieto plochy osiať zmesou semien domácich (pôvodných, neinvázných lúčnych alebo lesných) rastlín vhodných pre dané stanovište. Klíčiace a rozrastajúce sa pôvodné rastliny konkurenčne pôsobia na invázne rastliny a zabezpečujú na jednej strane rýchlejšie odstraňovanie invázných rastlín a na druhej strane rýchlejšie vytvorenie ochranného krycieho porastu pôvodných rastlín.

V prípade ak odstraňujeme invázne rastliny orbou: pred orbou odporúčame plochu najskôr pokosiť, odvieť z nej biomasu a následne osiať plochu na jeden rok kŕmnou zmesou (napr. bôbových rastlín) a po pozberaní úrody tieto plochy osiať zmesou semien domácich (pôvodných, neinvázných) rastlín a následne zabezpečiť na osiatej ploche pravidelné (v intervale cca 2-3 krát ročne) kosenie, doplnené o ručné vytrhávanie zmladzujúcich invázných rastlín.

Zamedziť treba taktiež tomu, aby bola pôda z lokalít s výskytom invázných rastlín premiestňovaná na iné miesta, nakoľko obsahuje semená, časti podzemkov a iné zárodoky invázných rastlín a po odnesení takejto pôdy na iné miesto dôjde aj k šíreniu invázných rastlín.

Ostatné pokyny na odstraňovanie odporúčame tak, ako je uvedené v zákone (vykopávanie je vhodné realizovať, keď je pôda primerane vlhká a tak, že nezostanú v pôde zvyšky podzemkov; kosenie, mulčovanie, aplikáciu horúcej pary treba realizovať pred kvitnutím druhov, opakovať ich počas sezóny; atď.).

V.

Spôsoby nakladania s biomasou z invázných nepôvodných druhov rastlín

1. Kompostovanie

Kompostujú sa sterilné rastliny alebo ich časti, ktoré ešte nevytvárajú semená ani plody. Druhy rodu zlatobýľ síce môžu byť pokosené v čase kvitnutia, ale po pokosení vytvoria na

usychajúcich rastlinách plody a keď sa tieto dajú na kompost, opäť z nich môžu vyrásť dcérske rastliny; alebo semená z kompostu odfúkne vietor.

2. Spálenie

Ak rastliny už tvoria semená alebo plody, je potrebné ich najprv vysušiť takým spôsobom, že nemôže dôjsť k rozšíreniu ich semien alebo plodov do okolia a následne vysušené rastliny spáliť v súlade so zákonom č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarmi v znení neskorších predpisov. Zdôrazňujeme však, že, ak rastliny vytvorili semená, životaschopné semená na nich zostanú aj po vysušení rastlín. Pri zlatobyliach sa semená tvoria z odkvitajúcich kvetov práve (aj) počas sušenia.

3. Štiepkovanie

Štiepku je možné využiť na mulč (ak nie sú zoštiepkované jedince drevín so semenami).

4. Skrmovanie

Pokosenú biomasu z invázných nepôvodných druhov rastlín je z hľadiska ich invázneho charakteru možné využiť aj na skŕmenie hospodárskymi druhmi zvierat, ich stráviteľnosť je však na posúdení príslušných chovateľov zvierat.

5. Surovina na výrobu biopaliva

podľa zákona č. 309/2009 Z. z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnej kombinovanej výroby a o zmene a doplnení niektorých zákonov v aktuálnom znení.

Odporúčania odborníkov z Centra biológie rastlín a biodiverzity Slovenskej akadémie vied:

Pri zlatobyliach odporúčame kompostovanie častí rastlín (mimo odkvitajúcich súkvetí a semien), spálenie, resp. (ak existujú postupy) na výrobu biopaliva. Kompostovať nemožno odkvitnuté súkvetia zlatobýľ, nakoľko tieto dokážu vytvoriť zrelé semená aj na odstrihnutých odkvitajúcich súkvetiach a semená sa z miest kompostovania následne môžu šíriť vetrom do okolia.

Pri kompostovaní invázných rastlín je vo všeobecnosti potrebné zamedziť tomu, aby boli časti odstránených (kompostovaných) rastlín schopné zakorenenia (semená, podzemky, pri zlatobyliach aj odkvitajúce kvety) odnesené vodou, vetrom alebo iným spôsobom.

VI.

Podľa § 3 ods. 2 zákona č. 150/2019 Z. z. vlastník alebo správca pozemku sú povinní za podmienok a spôsobom, ktoré ustanoví ministerstvo vykonávacím predpisom, odstraňovať zo svojho pozemku invázne nepôvodné druhy uvedené v národnom zozname alebo v zozname Európskej únie okrem druhov podľa § 3 ods. 3 a 4 zákona č. 150/2019 Z. z. a starať sa o pozemok tak, aby sa zamedzilo ich šíreniu; ak je pozemok v užívaní inej osoby, ako je vlastník alebo správca pozemku, tieto povinnosti má užívateľ pozemku.

Štátna ochrana prírody zverejňuje predpísaným spôsobom v súlade so zákonom č. 305/2013 Z. z. o e-Governmente a zákonom č. 3/2010 Z. z. o národnej infraštruktúre pre priestorové informácie na svojom webovom sídle www.soprsr.sk informáciu o miestach výskytu invázných nepôvodných druhov <http://maps.soprsr.sk/mapy/invazne.php> a informačný leták, ktorý obsahuje informáciu o inváznom druhu, vrátane jeho popisu a zobrazenia, a informáciu o spôsobe jeho odstraňovania http://www.soprsr.sk/invazne-web/?page_id=15.

VII.

Pre každého, platí zákaz priniesť na územie Slovenskej republiky invázne nepôvodné druhy uvedené v zozname invázných nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Slovenskej republiky („národný zoznam“), držať ich, rozmnožovať, prepravovať okrem ich prepravy v súvislosti s ich eradikáciou, uvádzať na trh, používať, vymieňať, nechať rozmnožovať, chovať, pestovať alebo ich uvoľniť do životného prostredia.

Na invázne nepôvodné druhy uvedené v zozname invázných nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Európskej únie podľa vykonávacích nariadení Komisie (EÚ) 2016/1141, 2017/1263 a 2019/1262 („zoznam Európskej únie“) sa vzťahujú zákazy podľa čl. 7 ods. 1 nariadenia (EÚ) č. 1143/2014.

Na základe zisteného nedostatku uvedeného v Protokole č. 46/23/20/ID-P, č. konania: 8110/46/2020-30101/2020 zo dňa 17. 09. 2020, Inšpekcia listom č. konania: 9129/46/2020-36909/2020 dňa 09.11.2020 oznámila účastníkovi konania, ktorým je Rímskokatolícka cirkev, Biskupstvo Rožňava podľa § 18 zákona o správnom poriadku začatie správneho konania vo veci uloženia opatrení na nápravu podľa § 9 písm. d) v nadväznosti na § 16 ods. 15 zákona č. 150/2019 Z.z. a v súlade s § 33 ods. 1 a 2 správneho poriadku dala účastníkovi konania možnosť pred vydaním rozhodnutia oboznámiť sa s podkladmi pre vydanie rozhodnutia nahliadnutím do príslušného administratívneho spisu. Spôsob nahliadnutia do administratívneho spisu bol limitovaný podmienkami mimoriadnej situácie, preto bolo potrebné telefonicky ho dohodnúť. Nahliadnutie do administratívneho spisu bolo možné v lehote do 21 pracovných dní odo dňa doručenia oznámenia o začatí správneho konania. V tejto lehote mal účastník konania tiež možnosť písomne sa vyjadriť k podkladom rozhodnutia a k spôsobu ich zistenia, prípadne navrhnúť ich doplnenie, resp. mohol predložiť ďalšie dôkazové materiály, ktoré by mohli objasniť zistenie skutkovej podstaty veci. Dĺžka lehoty na oboznámenie sa s podkladmi pre vydanie rozhodnutia bola stanovená na základe mimoriadnej situácie v SR. Inšpekcia súčasne účastníka konania upozornila, že ak v stanovenej lehote nepredloží vyjadrenie k podkladom rozhodnutia a k spôsobu ich zistenia, ani ich nedoplní, bude pri rozhodovaní v predmetnej veci vychádzať zo známych podkladov, ktoré má Inšpekcia k dispozícii.

Účastník konania sa k podkladom rozhodnutia vyjadril v stanovenej lehote listom zo dňa 24.11.2020, RZ č. 41457/2020, spis č. 9129/2020 doručenom na inšpekciu dňa 04.12.2020 nasledovne: „ Dňa 17.9.2020 prebehol štátny dozor vykonané orgánom IŽP BB, odbor inšpekcie biologickej bezpečnosti, výsledkom ktorého boli zistenia uvedené v protokole č. 46/23/20/ID-P, č. konania 8110/46/2020-30131/2020 zo dňa 17.9.2020, ktorý bude tvoriť podklad rozhodnutia. Po tom ako došlo ku kontrole a zisteniam, že na pozemkoch sa nachádzajú invázne nepôvodné druhy sme začali zisťovať príčiny tohto stavu a vypočuli sme aj zamestnancov, ktorí boli zodpovední za dodržiavanie ustanovení zákona č. 150/2019 Z. z.

Zisťovaním sme dospeli k záveru, že zodpovední zamestnanci nedôsledne zabezpečili kontrolu uvedených pozemkov, čo bolo spôsobené jednak situáciou a opatreniami ohľadom COVID-19 ako aj zmenou v náplni jednotlivých zamestnancov. Zamestnanci boli upozornení na porušenie svojich povinností a zároveň sme vypracovali vnútorný predpis upravujúci dôsledku kontrolu dodržiavania ustanovení zákona č. 150/2019 Z.z. Po vykonaní kontroly sme ihneď zjednali nápravu a to tak, že na parcelách E KN č. 1543/1, C KN č. 2112/6, C KN č. 1866/650, C KN č. 2086/248 v k. ú. Rožňava bolo vykonané odstránenie invázneho

nepôvodného druhu – zlatobyľ kanadská. Spôsob odstránenia bol vykonaný podľa navrhovaného postupu uvedeného v Protokole o vykonaní štátneho dozoru.

Zdôrazňujeme, že v danom prípade sa nejednalo o úmyselné konanie ale o zlyhanie ľudského faktoru hlavne na strane našich zamestnancov a vytknuté nedostatky a porušenia boli ihneď odstránené. Poukazujeme na to, že už samotným prejednávaním veci v rámci správneho konania sme dostatočným spôsobom potrestaný za aj tak neúmyselné konanie.

Nakoľko v zmysle ust. § 20 ods. 3 zákona č. 150/2019 Z. z. nám v danom prípade za priestupok (porušenie ust. § 3 ods. 2 zákona č. 150/2019 Z. z.) môže byť uložená pokuta až do výšky 900 Eur žiadame, aby bolo upustené od uloženia pokuty s ohľadom na nasledovné skutočnosti:

- našim konaním nebola spôsobená žiadna škoda zákonom chráneného záujmu,*
- ide o prvé porušenie zákona č. 150/2019 Z. z.*
- naša organizácia riadne kontroluje dodržiavanie povinností v zmysle platných právnych predpisov Slovenskej republiky*
- po tom, čo došlo k predmetnej kontrole sme vykonali primerané opatrenia vo vzťahu k zamestnancom, ktoré v budúcnosti zabránia vzniku podobných situácií*
- po tom ako došlo k predmetnej kontrole sme odstránili invázny nepôvodný druh – zlatobyľ kanadská*

Vzhľadom na vyššie citované ustanovenia si Vás dovoľujeme požiadať, aby ste vzhľadom na vyššie popísané skutočnosti, ktoré mali za následok začatie tohto konania, zvážili, či je nutné pristúpiť k uloženiu sankcie. Opätovne si dovoľujeme uviesť, že z našej strany nedošlo k úmyselnému konaniu, ale vzniknutá situácia je len dôsledkom zlyhania ľudského faktora, pričom naša organizácia prijala opatrenia na zabránenie vzniku podobných situácií.

V zmysle citovaného zákona vyplýva, že uloženie pokuty má byť hlavne preventívnym opatrením. Samotná kontrola bola dostatočným preventívnym opatrením, na základe ktorého boli v našej organizácii prijaté opatrenia, a preto sa domnievame, že nie je potrebné pristúpiť k udeleniu sankcie.

Udelenie pokuty by bolo v danom prípade neprimeraným represívnym opatrením, pričom by sme chceli uviesť, aj tú skutočnosť, že táto sankcia by mala za následok zhoršenie nepriaznivej ekonomickej situácie organizácie, čo bolo spôsobené opatreniami vo vzťahu ku situácii ohľadom COVID-19.

Vzhľadom na uvedené navrhujeme aby správny orgán zastavil správne konanie.“

Správny orgán k uvedenému uvádza nasledovné:

Na základe zisteného nedostatku uvedeného v Protokole č. 46/23/20/ID-P, č. konania: 8110/46/2020-30101/2020 zo dňa 17. 09. 2020, Inšpekcia listom č. konania: 9129/46/2020-36909/2020 dňa 09.11.2020 oznámila účastníkovi konania, ktorým je Rímskokatolícka cirkev, Biskupstvo Rožňava podľa § 18 zákona o správnom poriadku začatie správneho konania vo veci uloženia opatrení na nápravu podľa § 9 písm. d) v nadväznosti na § 16 ods. 15 zákona č. 150/2019 Z.z., ktorými sú povinnosti uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Invázne druhy rastlín majú vlastnosti, ktoré vyžadujú celospoločenský systematický a koordinovaný postup ich odstraňovania a prevencie ich šírenia a súčasne majú veľmi málo

prírodných nepriateľov (predátorov, parazitov, chorôb). Preto na ich odstránenie je potrebný cieleň ľudský zásah. Rovnako je aj potrebné voliť také postupy v starostlivosti o životné prostredie, ktoré nepodporujú šírenie invázných druhov.

Pri určovaní opatrení na nápravu Inšpekcia spolupracuje s odborníkmi Botanického ústavu Centra biológie rastlín a biodiverzity SAV, Štátnej ochrany prírody SR aj so Slovenskou botanicou spoločnosťou pri SAV.

Od 1.1.2020 je v účinnosti aj vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. č. 450/2019 Z.z., ktorou sa ustanovujú podmienky a spôsoby odstraňovania invázných nepôvodných druhov.

Bremeno likvidácie invázných nepôvodných druhov rastlín je podľa zákona povinnosťou vlastníkov, správcov a užívateľov pozemkov.

Pretože Inšpekcia mala všetky podklady, ktoré poskytujú dostatočný podklad na spoľahlivé posúdenie, nenariadila ústne pojednávanie.

Preto Inšpekcia na základe vykonaného konania rozhodla tak, ako sa uvádza vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Poučenie :

Proti tomuto rozhodnutiu podľa § 53 a § 54 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov možno podať na Slovenskú inšpekciu životného prostredia, Inšpektorát životného prostredia Banská Bystrica odvolanie do 15 dní odo dňa doručenia rozhodnutia účastníkovi konania. Ak toto rozhodnutie po vyčerpaní prípustných riadnych opravných prostriedkov nadobudne právoplatnosť, jeho zákonnosť môže byť preskúmaná súdom.

Ing. Zdeněk Gregor
riaditeľ

Doručuje sa:

Rímskokatolícka cirkev Biskupstvo Rožňava, Námestie Baníkov 46/20, Rožňava, PSČ 048 01

Na vedomie:

(Po nadobudnutí právoplatnosti)

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, Sekcia ochrany prírody a tvorby krajiny, Odbor štátnej správy ochrany prírody, Námestie Ľ. Štúra 1, 812 35 Bratislava